

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้หลักการบริหารเชิงระบบ ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

- เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในเชิงระบบ
- เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในเชิงระบบ

คำถามของการวิจัย

- การบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษามีปัญหาเชิงระบบด้านใดบ้างและแต่ละด้านมีปัญหาระดับใด
- แนวทางการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในเชิงระบบแต่ละด้านควรเป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครุภัณฑ์สอนโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 189 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารังนี้ ได้แก่ แบบสอบถามปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาเชิงระบบ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ คือปัจจัยป้อน (Inputs) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Outputs)

3. สกัดที่ใช้ในการวิจัย

สกัดที่ใช้เคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสถาบันภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์ปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาเชิงระบบใช้สกัดการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ระยะที่ 2 แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารังนี้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารและครุภัณฑ์สอนจาก 2 สถาบันที่ยังคงดำเนินการจัดการศึกษาและประสบความสำเร็จ คือ โรงเรียนโสดศึกษาaganบุรีกับวิทยาลัยเทคนิคกาญจนบุรีเป็น ผู้บริหาร จำนวน 2 คน และครุภัณฑ์สอน จำนวน 4 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น มีจำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยรังนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเชิงระบบ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ คือปัจจัยป้อน (Inputs) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Outputs) ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ปัญหาระยะที่ 1 โดยเลือกรายการที่มีปัญหามากที่สุดในแต่ละด้านมา 3 ลำดับแรก รวมทั้งหมด 9 ประเด็น เพื่อเป็นประเด็นสัมภาษณ์ในแต่ละด้าน

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา จากข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและครุภัสดุสอนโรงเรียนโสดศึกษาภูษณบุรีกับวิทยาลัยเทคนิคภูษณบุรี

สรุปผล

1. ปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในเชิงระบบ

ผลการวิจัยทั้ง 2 ระยะ สามารถสรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษา

จากการศึกษาปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เชิงระบบ มีรายการค้นพบว่า ผู้บริหารและครุภัสดุสอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือ ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยปัญหาแต่ละด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านปัจจัยป้อน (Inputs) มากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Outputs) เมื่อจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลตามทัศนะของผู้บริหารและครุภัสดุสอนตามสถาบัน และจำแนกในแต่ละด้านแล้วสรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารและครุภัสดุสอนจากโรงเรียนโสดศึกษา

1.1 ด้านปัจจัยป้อน (Inputs) ในภาพรวมมีปัญหาในการบริหารโครงการของโรงเรียนโสดศึกษา อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 3.36 เมื่อพิจารณารายข้อ พนวณ รายการที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับ อันดับแรก คือ ความเพียงพอของจำนวนครุล้ำม อันดับที่สอง คือ การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน อันดับที่สาม คือ การเตรียมยานพาหนะสำหรับสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.56 3.53 และ 3.46 ตามลำดับ

1.2 ด้านปัจจัยป้อน (Inputs) ในภาพรวมมีปัญหาในการบริหารโครงการของสถาบันการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.35 เมื่อพิจารณารายข้อ พนว่า รายการที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับ อันดับแรก คือ การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน อันดับที่สอง คือ ความเพียงพอของจำนวนครุภัณฑ์สอนและการเตรียมยานพาหนะสำหรับสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.56 3.47 และ 3.46 ตามลำดับ

1.3 ด้านกระบวนการ (Process) ในภาพรวมมีปัญหาในการบริหารโครงการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 เมื่อพิจารณารายข้อ พนว่า รายการที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับ อันดับแรก คือ การสื่อสารภาษาเมืองภาษาเยี่ยนและภาษาพูด อันดับที่สอง คือ การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการเรียนการสอน อันดับที่สาม คือ การดำเนินการใช้หลักสูตรตรงตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.56 3.44 และ 3.36 ตามลำดับ

1.4 ด้านผลผลิต (Outputs) ในภาพรวมมีปัญหาในการบริหารโครงการของโรงเรียนโสดศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.23 เมื่อพิจารณารายข้อ พนว่า รายการที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับ อันดับแรก คือ ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้และทักษะไปประกอบวิชาชีพ อันดับที่สอง คือ โรงเรียนโสดศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา อันดับที่สาม คือ ผลงานการประสานงานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.36 3.29 และ 3.26 ตามลำดับ

1.5 ด้านผลผลิต (Outputs) ในภาพรวมมีปัญหาในการบริหารโครงการของสถาบันการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.24 เมื่อพิจารณารายข้อ พนว่า รายการที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับ อันดับแรก คือ ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้และทักษะไปประกอบวิชาชีพ อันดับที่สอง คือ สถาบันการอาชีวศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา อันดับที่สาม คือ ผลงานการประสานงานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.36 3.33 และ 3.29 ตามลำดับ

ระยะที่ 2 แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสดศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษา

จากปัญหาที่พบในระยะที่ 1 พนว่าทั้งสองสถาบันมีความเห็นตรงกันในเรื่องประเด็นปัญหาแต่ละด้านต่างกันเพียงลำดับที่ของปัญหาดังกล่าวที่สับสนกันเป็นระดับมากหรือรองลงมา ผู้วิจัยได้นำประเด็นปัญหาไปสัมภาษณ์ผู้บริหารและครุภัณฑ์สอนในสถาบันที่ยังคงดำเนินการจัดการศึกษาและประสบความสำเร็จ คือ โรงเรียนโสดศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี ผลการสัมภาษณ์ได้แนวทางการแก้ปัญหาประเด็นด่าง ๆ ดังนี้

ด้านปัจจัยป้อน

แนวทางการแก้ปัญหาความไม่เพียงพอของจำนวนครุภัณฑ์ คือ โรงเรียนโสดศึกษาจัดครุภัณฑ์ที่มีความสามารถด้านภาษาเมือง เพียงวันละ 1 คน แล้วให้วิธีการบริหารเวลาของ

ครุล่ามเอง โดยให้ครุล่ามประสานกับทางสถาบันอาชีวศึกษาในการจัดเวลาเรียนภาคปฏิบัติ สถาบันภาคทฤษฎีและให้ครุสถาบันอาชีวศึกษาได้เข้ารับการอบรมภาษาเมืองหรือทางสถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการจ้างล่ามเฉพาะ

แนวทางการแก้ปัญหาการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ทางสถาบันการอาชีวศึกษา คือ ครุผู้สอนกับล่ามจะต้องมีการจัดเตรียมการสอนกันก่อนว่าจะทำอย่างไร จะใช้ภาษาไทยและภาษาเมืองอย่างไร ก่อนการดำเนินการสอนจริง และเน้นให้ใช้สื่อของจริง รูปภาพ และเขียนคำบรรยายภาพ

แนวทางการแก้ปัญหาความเพียงพอของจำนวนครุผู้สอน คือ ให้แยกการเรียน การสอนวิชาสามัญกับวิชาชีพ วิชาสามัญดำเนินการสอนที่โรงเรียนโดยศศิศึกษาส่วนวิชาชีพสอนที่อาชีวะ และระหว่างการสอน ครุผู้สอนควรจัดการบริหารการสอนโดยสอนทฤษฎีให้นักเรียนปกติ ก่อนแล้วจึงสอนนักเรียนหุนหุนหากภัยหลัง และถ้าเป็นไปได้ควรมีอัตราบรรจุครุล่ามในสถาบัน การอาชีวศึกษาด้วย หรือจะพัฒนาครุที่มีอยู่ให้มีความรู้ร่วมกัน คือ พัฒนาครุล่ามให้มีความรู้ใน วิชาสายอาชีวะมีความรู้ในภาษาเมือง

ด้านกระบวนการ (Process)

แนวทางการแก้ปัญหาการสื่อสารภาษาเมือง ภาษาเขียนและภาษาพูด ครุล่าม คือ ควรใช้ล่ามช่วยแปลและเกลากาชาเขียนของนักเรียนโดยอาจเป็นครุล่ามจากโรงเรียนโดยศศิศึกษา หรือครุจากสถาบันการอาชีวศึกษาที่ส่งเข้าอบรมภาษาเมือง หรือนักเรียนหุนหุนที่พอดูดได้ช่วยก็ได้ และให้ครุล่ามศึกษาภาษาเมืองในเนื้อหารายวิชานั้นก่อนการดำเนินการและเตรียมการสอนก่อนทำการสอนจริงร่วมกับครุสถาบันการอาชีวศึกษา

แนวทางการแก้ปัญหาการใช้สื่อและอุปกรณ์ คือ ควรใช้สื่อหรืออุปกรณ์ของจริง และเน้นสื่อที่มีภาพพร้อมกับติดป้ายชื่อและข้อตอนการใช้ โดยก่อนใช้สื่อต้องอธิบายให้นักเรียน ทราบก่อน และควรจัดอบรมให้ครุผู้สอนจากสถาบันการอาชีวะเกี่ยวกับการผลิตสื่อที่เหมาะสม กับเด็กหุนหุน

แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการใช้หลักสูตรตรงตามความต้องการและ ศักยภาพของผู้เรียน คือ จะต้องเลือกหลักสูตรและวิชาที่นักเรียนมีความถนัดใช้หลักสูตร ประการนี้ยังบัดวิชาชีพตามปกติ แต่ปรับลดเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีที่ยากเกินไปหรือสอนเฉพาะที่ จะนำไปใช้ได้จริง และครุผู้สอนต้องมีความสามารถในการสอนที่อธิบายและปฏิบัติให้นักเรียน เข้าใจได้ดี นอกจากนี้ควรให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากการเรียนในห้องด้วย

ด้านผลผลิต (Outputs)

แนวทางการแก้ปัญหาผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ให้ดำเนินการโดยให้นักเรียนเลือกวิชาชีพในท้องถิ่นหรือสถานประกอบการในท้องถิ่น โดยทางโรงเรียนต้องเตรียมให้เด็กได้รู้จักคุ้นเคยกับวิชาชีพด้วย ฯตตั้งแต่ระดับมัธยมต้นและหาวิธีการ

ประสานให้สถานประกอบการรับรู้ความสามารถและยอมรับเด็กทุนวากหรือเมื่อนักเรียนเรียนจบ ควรสนับสนุนให้รวมกลุ่มกันทำงานอาชีพ

แนวทางการแก้ปัญหาความไม่พึงพอใจในการจัดการศึกษาของห้องสองสถาบัน คือ ควรสร้างความตระหนักร่วมกันจัดการศึกษาให้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรให้ครูผู้สอนจากสถานบันการอาชีวศึกษาได้ทำความคุ้นเคยกับนักเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในด้านนักเรียน ควรให้โรงเรียนโสสตศึกษามีการตูดแลนักเรียน อบรมให้พร้อมก่อนส่งไป เข้าเรียนร่วม และควรมีการประสานงาน ติดต่อ เพื่อดิดตามผลการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

แนวทางการแก้ปัญหาการประสานงานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสสตศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษา คือ ความมีความสม่ำเสมอในการประสานงาน ความมีข้อมูล การดำเนินงานครบถ้วน ไม่ควรเปิดหลายสาขาวิชาและควรเลือกสาขาวิชาที่เหมาะสมในแต่ละแห่ง ควรให้มีความชัดเจนในข้อตกลงเกี่ยวกับบทบาทของแต่ละฝ่าย และโรงเรียนโสสตศึกษาต้อง เตรียมด้านนักเรียนให้พร้อมก่อนส่งเข้าเรียนร่วม

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษา มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ปัญหาระบบทริหารโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโสสตศึกษากับ สถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางการได้ยิน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเชิงระบบ โรงเรียนเรียนโสสตศึกษากับสถาบันการอาชีวศึกษา ดำเนินการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางการได้ยิน ในกระบวนการแบบเชิงระบบ มีปัญหาในการบริหารโครงการความร่วมมือ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พนบฯ การบริหารโครงการความร่วมมือมี ปัญหาระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านด้านปัจจัยป้อน (Inputs) ใน ภาพรวมมีปัญหามากในระดับปานกลาง แล้วประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดก็คือ ความไม่เพียงพอ ของจำนวนครุล่ามและความไม่เพียงพอของจำนวนครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหา การจัดการศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปัจจุบันที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบ 2 ภาษา โดยมีครูผู้สอนปกติกับครูผู้สอนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดำเนินการสอนร่วมกัน และได้ผลเป็นอย่างดีในการจัดการเรียนการสอน การสอนนักเรียนประเภทนี้จำเป็นจะต้องใช้ ภาพประกอบในการสื่อสารซึ่งจะได้ผลในการสื่อสารเป็นอย่างดังคำกล่าวที่ว่า ร้อยคำพันคำ เปรียบไม่ได้ดังภาพหนึ่งภาพ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีครุล่ามและการใช้สื่อ การเรียนการสอนจะมีภาพประกอบ ครุล่ามซึ่งมีความจำเป็นในการจัดการศึกษาในโครงการนี้ ด้านกระบวนการ (Process) ในภาพรวมมีปัญหาในการบริหารโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับปานกลาง ประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดก็คือ การสื่อสารภาษาเมือง ภาษาเขียนและภาษาพูด การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในหลักสูตรประกาศนียบัตร

รองรับ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้พัฒนาองค์ความรู้ในท้องถิ่นหรือสามารถศึกษาต่อได้ในระดับสูงขึ้นไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สิ่งสำคัญคือผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาอีกด้วย เพื่อใช้ในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพดังนั้นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่นักเรียนกลุ่มนี้ต้องคำนึงถึงการคัดเลือกผู้สอนหรือการบรรยายแต่งตั้งและพัฒนาครุภูมิสอนให้มีความสามารถที่เหมาะสมจึงจะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ ควรมีการประเมินโครงการให้มีความรวดเร็ว เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและนำผลการประเมินไปแก้ไขได้ทันเหตุการณ์
2. ควรมีการศึกษาทดลองรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีให้แก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาแนวลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. ควรมีการจัดอบรมการใช้ภาษาอีกด้วย และเทคนิคการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. ควรมีการจัดอบรมการใช้ภาษาอีกด้วย และเทคนิคการสอนสำหรับบุคคลทั่วไปกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน